

A bírálóbizottság értékelése

A Bizottság a Jelölt hat csoportba sorolt huszonnégy tézise közül tizennyolcat fogad el az alábbiak szerint.

I./ A jelölt *az antropogén zavaró hatásokra adott válaszok térbeliségével kapcsolatban a következő eredményekre jutott.*

- a./** A *gátépítések* következtében felgyorsult hullámtéri akkumuláció a partok menti sávban a legintenzívebb. Ennek szélessége a Tisza esetében mindössze 100-150 m a Marosnál viszont eléri a 300 m-t.
- b./** A völgyzárógátak és vízkivétel morfológiai hatása folyásirányban egyre mérséklődik. A morfológiai hatás a meder bevágódásában és szűkülésében, továbbá a medermintázat átalakulásában jelenik meg.

II./ Az *antropogén zavaró hatásokra adott válaszok időbeliségével kapcsolatban az alábbiakat állapította meg.*

- a./** A *gátépítéseket* és *kanyarulat-átvágásokat* követően a hullámtéri akkumuláció egy ideig felgyorsul, majd – ha újabb zavaró hatás nem következik – idővel korábbi értékre áll vissza. A Maros mentén a hullámtéri feltöltődés napjainkra lassuló üteművé vált, míg a Tiszán ez a folyamat mai napig is intenzív maradt.
- b./** A kanyarulat-átvágások hatására bekövetkező medermorfológiai változások folyónként eltérőek. A Tiszán a kanyarulat-átvágások 60-70 évig éreztették morfológiai hatásukat, amivel ellentétben a Maroson a válaszadás sokkal rövidebb idő alatt következett be.
- c./** A völgyzáró gátak a Hernád fejlődését nemcsak a víz kivét, hanem a hordalék visszatartása útján is befolyásolta. Ez rövidtávon mederbevágódáshoz, hosszabb távon a kanyarulatok átalakulásához vezet.
- d./** A partbiztosítás a biztosított szakaszon belül mederszűküléshez vezet. A változás időtartama a folyó reliefétől és szállított hordalék mennyiségétől függ. A folyamat az évtizedtől (Maros) a közel évszázados nagyságrendű időtartamig terjed.

III./ -

IV./ Kiss Tímea meghatározta a mederfejlődéssel kapcsolatban vizsgált folyamatok küszöbértékeit.

- a./** A hullámterek esése és a hullámtéri feltöltődés kapcsolatában.
- b./** A növényzet sűrűsége és a feltöltődés kapcsolatában.
- c./** A medertől mért távolság feltöltődésre gyakorolt hatásának határértékét.
- d./** A meanderező-egyenes fonatos mintázatok küszöbértékét.

V./ A vizsgált folyószakaszok morfológiai érzékenységevel kapcsolatban megállapította:

- a.-b./** A zavarásra való fogékonyság tekintetében valamint a rendszer regenerációs ideje szempontjából a Maros legérzékenyebb, a legkevésbé érzékenynek a Tisza bizonyult.
- c./** Az összes zavaró hatást figyelembe véve a Tisza és a Hernád a robosztus rendszerként viselkedik, mivel ezek a folyók eredeti morfológiájuk átalakulása nélkül viselték el a zavaró hatásokat. A Dráva és a Maros ezekkel ellentétben érzékeny.

VI./ A vizsgált folyószakaszok egyensúlyával kapcsolatban megállapította:

- a./** A vízjárás és az ahhoz igazodó mederforma alapján egyik vízfolyás sem tekinthető egyensúlyi állapotúnak.
- b./** A Maros a Renwick-féle egyensúly-közel állapotban van.
- c./** A Tisza a Renwick-féle labilis rendszerekhez tartozik.
- d./** A Hernád a Maroshoz hasonló, egyensúly-közel (dis-equilibrium) állapotban van, de fejlődésében a ciklikusság valószínűsíthető.
- e./** A Dráva a folyamatos folyószabályozási munkák következtében az ún. „nem egyensúlyi állapotban” (far-from-equilibrium) van.

Vágás István opponens javaslatára a bizottság önálló tudományos eredményként értékeli Kiss Tímea által a vízhozam-esés és esés-vízállás közötti kapcsolat jellemzésére megalkotott hurokgörbéket.